

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ DOĞRULTUSUNDA MUĞLA İLİNİN TURİZM FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATING TOURISM ACTIVITIES IN MUĞLA PROVINCE IN LINE WITH THE UNITED NATIONS SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Melahat AVŞAR^a Burak ERYILMAZ^b

Özet

Sürdürülebilirlik her alanda olduğu gibi doğal çevreye bağımlı olan turizm sektöründe de oldukça önemli yer tutan bir konudur. Bu çalışma ile turizmde ilçeleri ve beldeleri ile marka bir destinasyon olan Muğla ilinin Birleşmiş Milletlerin 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden doğrudan turizmi belirten “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme (Hedef 8)”, “Sorumlu Tüketim ve Üretim (Hedef 12)” ve “Sudaki Yaşam (Hedef 14)” hedefleri doğrultusunda genel olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda sistematik literatür taramasından faydalanılarak “Muğla” ve “sürdürülebilir turizm” ile ilgili yapılan çalışmalar ve Muğla Valiliğinin, Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’nün ve Türk Patent ve Marka Kurumunun resmi internet sayfaları incelenerek bilgiler elde edilmiştir. Araştırma sonucunda Muğla ilinin turizm konusunda mevcut turistik ürün çeşitliliğinin ve geliştirilebilir oldukça fazla değerinin olduğu görülmüştür. Muğla ili ve ilçeleri üzerine yapılan sürdürülebilir turizm ile ilgili literatürdeki çalışmalar değerlendirildiğinde genel olarak olumlu sonuçların olduğu ve sürdürülebilir turizmi yerel halkın ve turizm işletmelerinin desteklediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Muğla

Abstract

Sustainability is a very important issue in the tourism sector, which, like all other sectors, is dependent on the natural environment. This study aims to evaluate Muğla Province, a branded destination known for its districts and municipalities in the tourism sector, in line with the United Nations' 17 Sustainable Development Goals, specifically focusing on “Decent Work and Economic Growth (Goal 8)”, “Responsible Consumption and Production (Goal 12)” and “Life Below Water (Goal 14)”. To this end, information was obtained by conducting a systematic literature review of studies related to “Muğla” and “sustainable tourism” as well as by examining the official websites of the Muğla Governor's Office, the Muğla Provincial Directorate of Culture and Tourism and the Turkish Patent and Trademark Office. The research revealed that Muğla Province has a wide variety of existing tourist products and considerable potential for development in the field of tourism. When evaluating the studies in the literature related to sustainable tourism in Muğla Province and its districts, it was observed that the results were generally positive and that sustainable tourism is supported by the local community and tourism businesses.

Keywords: Sustainable Tourism, Sustainable Development Goals, Muğla

Makele Geliş Tarihi: 20.08.2025 Makale Kabul Tarihi: 22.09.2025

Sorumlu Yazar (Corresponding Author): Melahat AVŞAR (melahat.avsar@amasya.edu.tr)

^a Amasya Üniversitesi, Amasya Sosyal Bilimler MYO, Amasya/Türkiye (melahat.avsar@amasya.edu.tr) ORCID: 0000-0002-5700-2061

^b Amasya Üniversitesi, Amasya Sosyal Bilimler MYO, Amasya/Türkiye (burak.eryilmaz@amasya.edu.tr) ORCID: 0000-0002-2179-5450

DOI: 10.5281/zenodo.17223220

1. Giriş

Boluk vd. (2019:847) sürdürülebilir turizm alanında araştırmaların artarak devam ettiğinin fakat sürdürülebilir turizm ile ilgili gerekli eylemlere ilişkin anlayış eksikliğinin ilerlemeyi engellediğini belirtmektedir. Yurtsal (2019:62), turizmin devam etmesi için tek yolun sürdürülebilir turizm olduğunu, sürdürülebilirliği turizm endüstrisi için mümkün kılmak için de doğa, çevre, tarih, kültür ve folklor gibi vazgeçilmez faktörlerin korunmasının ve geliştirilmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Ayrıca Kaypak (2012:11) sürdürülebilir olmayan hiçbir turistik faaliyetin uzun süreli olamayacağını vurgulamaktadır. Jones vd. (2017:14) turizm ve konaklama sektöründeki lider konumdaki işletmelerin, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için güçlü konumda olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda sürdürülebilir turizmin kriterlerinin ve uygulamalarının turizm için oldukça önemli olduğu görülmektedir.

Birleşmiş Milletlerin 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden; “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme”, “Sorumlu Tüketim ve Üretim” ve “Sudaki Yaşam” hedefleri doğrudan turizmi belirtmektedir (UN Sustainable Development Goals, t.y.). Fakat turizm sektörünün ödemeler dengesine katkısı, ülkeye döviz getirici etkisi, bağlantılı olduğu inşaat, eğlence, taşımacılık ve yeme-içme gibi diğer birçok sektörü etkilemesi, altyapıya ve üstyapıya yönelik yatırımların arttırılmasında ve en önemlisi de istihdam oluşturmaktan dolayı oldukça önemli etkilere sahip bir endüstridir (Yıldız, 2011:69). Bu doğrultuda turizm endüstrisinin özellikleri ve özellikle diğer sektörlerle olan bağlantısı dikkate alındığında Birleşmiş Milletlerin 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı ve ilgili olduğu söylenebilir.

Bahar (2003:150) turizmin ekonomik açıdan önemli olduğunu fakat turizmin birinci dereceden bağlı olduğu doğal çevreyi de olumsuz etkilediğinin önemine vurgu yapmaktadır. Bilgiçli ve Yıldırğan (2022:566) da turizmin doğal ve kültürel alanlarda gelişmekte olduğunu bu durumun da bu alanların fazla kullanılmasından dolayı olumsuz etkilerinin olduğu, sosyal yaşama ve çevreye baskı uygulaması sonucunda sorunlar oluşmasına neden olduğunu belirtmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışma ile turizmin başta çevre, ekonomi ve sosyal hayat üzerindeki olumsuz etkileri göz önüne alındığında bu etkilerin önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınmanın Hedefleri çerçevesinde doğrudan turizmi belirttikleri hedefleri kapsamında Muğla

ilindeki turizm faaliyetlerinin ele alınması hem teorik hem de pratik olarak öneriler sunulması amaçlanmıştır. Bu çalışmanın örnekleme olarak Muğla ilinin seçilmesinin temel nedeni Muğla'nın turizm konusunda önde gelen destinasyonlardan birisi olması ve her yıl yerli ve yabancı milyonlarca turist tarafından ziyaret edilmesidir. Çünkü Muğla eşsiz doğal güzellikleri, iklimi, coğrafi yapısı, verimli toprakları, zengin tarihi ve kültürel değerleri ile turizm alanında kendini kanıtlamış bir destinasyondur. Özellikle Muğla'nın Bodrum, Marmaris, Fethiye, Datça ve Akyaka başta olmak üzere turizmde marka olan ilçeleri ve beldeleri bulunmaktadır. Bahar (2008:78) çalışmasında *“Muğla ilinin turizm envanterinin çok çeşitli olmasının turizm sektöründe rekabet gücü yönünden önemli ayrıcalıklar sağladığını, fakat yapılması gerekenin bu arz kaynaklarının sürdürülebilir politikalarla ve ileriye dönük projelerle korunarak sürdürülmesinin önemine dikkat çekmektedir”* diyerek Muğla turizminin Türkiye ekonomisi açısından yerini ve önemini vurgulamıştır. Literatürde Yavaş Şehir Akyaka'da yaşanan aşırı turizmi konu alan çalışmalar da bulunmaktadır (Kurnaz ve İpar, 2020; Yüksel vd., 2020). Muğla'nın turizmdeki bu yerini koruması için sürdürülebilir uygulamalara ve faaliyetlere önem vermesi ve turizmin sürdürülebilir şekilde planlanmasının ve yönetilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Literatürde Çelik İlal ve Yılmaz'ın (2023) sürdürülebilir turizme ilişkin yerel halkın algılarının Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri bağlamında Yavaş Şehir olan Köyceğiz örneği ile değerlendirdiği çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran en temel fark Muğla ilinin, ilçeleri ve beldeleri ile bir bütün olarak ele alınıp, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında mevcut turizm faaliyetlerinin değerlendirilmesi ve öneriler sunulması amaçlanmasıdır.

2. Teorik Arkaplan

Birleşmiş Milletlerin 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi, 2015 yılında kabul edilmiştir (Bexell ve Jönsson, 2017; Carlsen ve Bruggemann, 2022). Birleşmiş Milletlerin küresel hedeflerinden olan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri yoksulluğun sona erdirilmesi, gezegenin korunması ve 2030 yılına kadar tüm insanlığın barış ve refah içinde yaşamasının sağlanması için 17 hedeften oluşan evrensel bir eylem çağrısı olarak kabul edilmektedir (UNDP, t.y.). Bu hedefler içerisinde 8. 12. ve 14. hedeflerin doğrudan turizmi adres gösterdiği görülmektedir (UN Sustainable Development Goals, t.y.). Bu hedeflerin bağlantılı olduğu açıklamalar Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Doğrudan Turizm ile Bağlantılı Olan Hedefler

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri	Hedef
Hedef 8 “İnsana Yakısr İş ve Ekonomik Büyüme”	“8.9 2030 yılına kadar, istihdam yaratıcı, yerel kültürü ve ürünleri destekleyici sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesi amacıyla politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasıdır.”
Hedef 12 “Sorumlu Tüketim ve Üretim”	“12.B İstihdam yaratıcı, yerel kültürü ve ürünleri teşvik edici sürdürülebilir turizm için sürdürülebilir kalkınmanın etkilerini izlemeyen araçların geliştirilmesi ve uygulanmasıdır.”
Hedef 14 “Sudaki Yaşam”	“14.7 2030 yılına kadar, balıkçılığın, su ürünleri yetiştiriciliğinin ve turizmin sürdürülebilir şekilde yönetilmesi, deniz kaynaklarının sürdürülebilir şekilde kullanımı, gelişmekte olan Küçük Ada Devletlerinin ve en az gelişmiş olan ülkelere sağladığı ekonomik faydaların artırılmasıdır.”

Kaynak: Trupp ve Dolezal, 2020:2; UN Sustainable Development Goals, t.y.

Bu çalışmanın kuramı planlanmış davranış teorisine dayanmaktadır. Bayram (2018:22) planlanmış davranış teorisinin “belirlenmiş bir çerçevede gerçekleşen insan davranışlarının açıklanması ve tahmin edilmesi amacıyla oluşturulan bir teori” olduğunu belirtmektedir. Erten (2002:217) planlanmış davranış teorisinin birçok alanda oldukça sık kullanılan bir davranış kuramı olduğunu belirtmektedir. Nebioğlu ve Kalıpçı (2020: 11) özellikle 2000’li yıllardan itibaren turizm ve planlı davranış teorisi ile ilgili çalışmaların büyük oranda bir artış gösterdiğini belirtmektedir. Literatürde sürdürülebilir turizm kapsamında planlanmış davranış teorisine dayalı çalışmalar bulunmaktadır. Bu bağlamda planlanmış davranış teorisi kuramına bağlı olarak yeşil yıldızlı otellerin tekrar ziyaret edilme niyetini (Özer vd., 2015); yerli Y kuşağının destinasyon tercihinde davranışsal niyetlerini Antalya örneği ile (Kutluk Bozkurt, 2018) ve akıllı turistlerin destinasyon seçim niyetlerini Kapadokya örneği ile (Yayla, 2022) ele aldığı görülmektedir.

3. Yöntem

Bu çalışmada sistematik literatür taraması yaklaşımından faydalanılmıştır. Yıldız (2022:367) sistematik literatür taramasının “mevcut çalışmaların incelenerek, sonuçların ve bulguların hem sistematik ve şeffaf hem de yeniden üretilebilecek bir şekilde sentezlenmesiyle ortaya konulmasında kullanılan etkili bir araştırma metodolojisi” olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda literatürde Google Akademikte “Muğla” ve “sürdürülebilir turizm” anahtar kelimeleri ile 17.07.2025 tarihinde arama yapılmıştır. Yapılan arama sonucunda 6 tane makaleye ulaşılmıştır. Bu makaleler Muğla turizmi ile ilgili olmasına ve anahtar kelimelerinde “sürdürülebilir turizm” kelimesinin olmasına dikkat edilerek belirlenmiştir. Ayrıca Muğla Valiliğinin, Muğla İl Kültür ve Turizm

Müdürlüğünün ve Türk Patent ve Marka Kurumunun resmi internet sayfaları incelenerek turizm faaliyetleri ile ilgili bilgi elde edilmiştir. Bu çalışmada aşağıdaki sorunlar cevaplanmaya çalışılmıştır;

1. Muğla ilinin turizmde mevcut durumu nedir?
2. Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında Muğla iline turizm konusunda hangi öneriler sunulabilir?

Bu çalışmanın geçerliliğinin sağlanabilmesi için editör ve hakem süreçlerinden geçirildikleri için araştırmaya sadece makaleler dahil edilmiştir.

4. Bulgular

Muğla, Antik Karya Bölgesinin en eski yerleşim alanlarından biri olup sırasıyla Karya'dan Roma ve Bizans'a kadar birçok medeniyetin egemenliğinde kalmıştır (T.C. Muğla Valiliği, 2023a). Yüzölçümü 12.654 km² olan Muğla ilinin 13 ilçesi bulunmaktadır. Akdeniz ikliminin etkisinde olan Muğla, iklimi ve eşsiz doğası sayesinde önemli bir turizm kenti olup aynı zamanda da kırsal nüfusu ve ekolojik koşullarından dolayı da önemli bir tarım kentidir (T.C. Muğla Valiliği, 2023b).

Harita 1. Muğla Mülkî İdare İl Haritası

Kaynak: Muğla Mülkî İdare İl Haritası. <https://www.harita.gov.tr/urun/mugla-mulk-idare-il-haritasi/355>
Erişim Tarihi:21.06.2025.

Türkiye'nin başlıca turizm merkezlerinden biri olan Muğla, Ege Bölgesi'nin Güneybatı Anadolu Bölümünde yer almaktadır ve İstanbul ve Antalya'dan sonra en çok ziyaret edilen üçüncü destinasyondur (Yücel ve Ertin, 2019:99). Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün verilerine göre Muğla'nın 12 tane hudut kapısı bulunmaktadır. Bu hudut kapıları; Dalaman Havalimanı, Milas-Bodrum Havalimanı, Marmaris, Bozburun, Bodrum, Mantar Burnu, Fethiye, Göcek, Datça, Güllük, Turgut Reis ve Yalıkavak limanlarıdır. Muğla ili gümrük kapılarından ülkemize 2023 yılında 3.403.590, 2024 yılında ise 3.695.405 turist giriş yapmıştır (KTB, 2025). Ayrıca Muğla Yörük Türkmen Şenlikleri, The Bodrum Cup Yelken Yarışı, Yağlı Güreş Festivalleri ve Dünya Ralli Şampiyonası gibi birçok ulusal ve uluslararası etkinliklere de ev sahipliği yapmaktadır (T.C. Muğla Valiliği, 2021).

Muğla ilinin UNESCO Dünya Miras Listesinde bulunan değerleri bulunmaktadır. Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün 22.06.2025 tarihli verilerine göre 1 asıl ve 6 geçici olmak üzere toplam 7 tane değeri UNESCO Dünya Miras Listesinde bulunmaktadır. Muğla'nın Fethiye ilçesinde bulunan Letoon Antik Kenti UNESCO Dünya Miras Asıl Listesinde yer almaktadır. MÖ yedinci yüzyılda kurulduğu tahmin edilen ve 09.12.1988 tarih ve 484 sıra numarasıyla UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Letoon Antik Kenti, Likya yürüyüş yolu rotasındadır. Muğla'nın 6 tane değeri UNESCO Dünya Miras Geçici Listesinde yer almaktadır. Bunlar; Seydikemer, Likya Uygarlığı Antik Kentleri (Pınara Antik Kenti- Tlos Antik Kenti) [2009]; Milas, Beçin Orta çağ Kenti [2012]; Milas, Hekatomnos Anıt Mezarı ve Kutsal Alanı [2012]; Köyceğiz, Kaunos Antik Kenti [2014]; Yatağan, Stratonikeia Antik Kenti [2015] ve Bodrum, Bodrum Kalesi [2016] (KTB, t.y.b). 22.06.2025 tarihli verilere göre Muğla'nın Mavi Bayraklı Plaj sayısı 110, Mavi Bayraklı Marina sayısı 10, Mavi Bayraklı Bireysel Yat sayısı 3 ve Mavi Bayraklı Turizm Teknesi sayısı 5'tir (Mavi Bayrak, t.y.). 2009 yılında kurulan Cittaslow Türkiye ağının 26 üyesi vardır ve yine 22.06.2025 tarihli Cittaslow Türkiye verilerine göre Muğla'nın Akyaka beldesi ve Köyceğiz ilçesi bu ağda yer almaktadır (Cittaslow Türkiye, t.y.). Muğla'nın iklimi ve coğrafi özellikleri çeşitli turizm aktivitelerinin yapılmasına olanak sunmaktadır. Tablo 2'de Muğla'daki turizm aktiviteleri detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 2: Muğla İlindeki Turizm Aktiviteleri

Aktivitenin Adı	Yapıldığı Yerler
ATV (Quad) Safari	Ortaca, Fethiye ve Marmaris
Safari	Köyceğiz, Dalyan, Bodrum, Marmaris ve diğer bölgeler
Yamaç Paraşütü	Fethiye- Ölüdeniz
Kiteboard- Uçurtma Sörfü	Ula- Gökova Körfezi
Rafting	Köyceğiz, Dalyan ve Fethiye
Dalış	Marmaris, Fethiye ve Bodrum
Motokros	Bodrum
Atlı safari	Dalyan, Ortaca, Bodrum, Fethiye ve Marmaris
Trekking	Köyceğiz, Datça, Gökova, Akyaka
Kano	Eşen Çayı
Sörf	Akyarlar Feneri, Bitez Koyu ve Datça Yarımadası

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü- KTB, (t.y.c). Turizm Aktiviteleri. Erişim Tarihi: 22.06.2025. <https://mugla.ktb.gov.tr/TR-271018/turizm-aktiviteleri.html>

Coğrafi işaretli ürünlerin bir destinasyondaki turizmin gelişimini olumlu yönde etkileyeceğine dair literatürde çalışmalar bulunmaktadır (Mercan ve Üzülmmez, 2014; Polat, 2017; Hazarhun ve Tepeci, 2018). Polat (2017:17) coğrafi işarete sahip yöresel ürünlerin ve değerlerin turistik değere dönüşmesinin bölge ekonomisine katkı sağlayacağını belirtmektedir. Ayrıca Hazarhun ve Tepeci (2018:371) de turistlerin coğrafi işaretli olan yöresel yemekleri ve ürünleri deneyimlemek için destinasyonları tercih ettiğini ve bu bağlamda coğrafi işarete sahip ürünlerin destinasyonlara gastronomi turizmi bağlamında turist çektiğini belirtmektedirler. Bu doğrultuda bölgeye özgü Muğla'nın coğrafi işaretli ürünlerinin de özellikle gastronomi turizmi kapsamında turist çekeceği söylenebilir. Türk Patent ve Marka Kurumu'nun 22.06.2025 tarihli verilerine göre Muğla ilinde toplam 37 adet coğrafi işaretli tescilli olan ürün bulunmaktadır (Türk Patent ve Marka Kurumu, t.y.). Ayrıca Vatansever Deviren ve Yıldız (2017:521) da Muğla'nın sahip olduğu coğrafi işaretli değerlerini turistik ürüne dönüştürecek potansiyeli olduğunu belirtmektedir. Tablo 3'te Muğla ilinin coğrafi işaretli ürünlerine yer verilmiştir.

Tablo 3: Muğla İlinin Coğrafi İşaretli Ürünleri

Coğrafi işaretli ürün adı	Coğrafi işaretin türü	Tescil Yılı
Bodrum Guleti	Mahreç İşareti	2024
Bodrum Mandarin	Menşe Adı	2012
Datça Domatesi	Menşe Adı	2024
Datça Nurlu Bademi	Menşe Adı	2023
Fethiye Kaya Halısı	Mahreç İşareti	2020
Fethiye Kaya İnciri	Menşe Adı	2021
Fethiye Tahini	Menşe Adı	2021
Fethiye Tarhanası	Menşe Adı	2023
Kavaklıdere Bakır El İşlemeciliği	Mahreç İşareti	2025
Kavaklıdere Cevizi	Menşe Adı	2020
Köyceğiz Portakalı	Menşe Adı	2022
Marmaris Yer Fıstığı	Menşe Adı	2022
Marmaris Çam Balı	Menşe Adı	2019
Milas Ciğer Kavurması	Mahreç İşareti	2024
Milas Ekşili Köfte	Mahreç İşareti	2022
Milas Ekşili Zeytini	Mahreç İşareti	2025
Milas El Halısı	Mahreç İşareti	1997
Milas Kanlı Kavurması	Mahreç İşareti	2022
Milas Köftesi	Mahreç İşareti	2024
Milas Tepsisi Böreği	Mahreç İşareti	2018
Milas Vekilharcı	Mahreç İşareti	2022
Milas Yağlı Zeytini	Menşe Adı	2019
Milas Zeytini	Menşe Adı	2016
Milas Zeytinyağı Sabunu	Mahreç İşareti	2023
Milas Çaykaması	Mahreç İşareti	2022
Milas Çekişke Zeytini	Mahreç İşareti	2022
Milas Çıntar Kavurması	Mahreç İşareti	2023
Muğla Beyaz Mermeri	Menşe Adı	2020
Muğla Göce Tarhanası	Mahreç İşareti	2019
Muğla Köftesi	Mahreç İşareti	2018
Muğla Saraylısı	Mahreç İşareti	2018
Muğla Simidi	Mahreç İşareti	2024
Muğla Sulu Kebabı	Mahreç İşareti	2023
Muğla Çam Balı	Menşe Adı	2018
Seydiler Kilimi	Mahreç İşareti	2020
Ula Sarımsağı	Menşe Adı	2024
Üzümlü Dastarı/ Yeşilüzümlü Dastarı	Mahreç İşareti	2020

Kaynak: Tablo, yazarlar tarafından Türk Patent ve Marka Kurumu'nun 22.06.2025 tarihli verileri dikkate alınarak hazırlanmıştır (Türk Patent ve Marka Kurumu, t.y.).

17.07.2025 tarihinde Google Akademikte “Muğla” ve “sürdürülebilir turizm” anahtar kelimeleri ile yapılan aramada 6 tane makale incelemeye alınmıştır. Değerlendirmeye alınan bu makaleler ile ilgili yazar, yayın adı, çalışmanın sonucu ve yayın yapılan dergiyle ilgili bilgiler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Muğla ve Sürdürülebilir Turizm ile İlgili Çalışmalar

Yazar/lar	Yayın adı	Çalışmanın sonucu	Yayın Yapılan dergi
Biçici, 2013	“Datça Yerel Halkının Sürdürülebilir Turizm Gelişimine ve Turizm İşletmelerine Yönelik Tutumları”	Çalışmanın sonucunda genel olarak Datça’da yaşayan yerel halkın, sürdürülebilir turizmin gelişimine yüksek düzeyde katıldığı ve turizm işletme türlerine olumlu yaklaştığı sonucu ortaya koyulmuştur (Biçici, 2013:19)	Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi
Marangoz ve Karadağ, 2017	“Sürdürülebilir Turizm Açısından Alternatif Turizmin Önemi: Marmaris Örneği”	Çalışmanın sonucunda Marmaris’te “yat ve kruvaziyer turizminin”, “kültür turizminin”, “üçüncü yaş turizminin” ve “gençlik ve macera turizminin” paydaşlar tarafından tercih edildiği ortaya koyulmuştur (Marangoz ve Karadağ, 2017:37).	Turizm Akademik Dergisi
Poyraz ve Türkün Kaya, 2018	“Turizm Sektöründeki Çevresel Sürdürülebilirlik Yatırımlarının Finansmanı, Muğla İli Örneği”	Çalışmanın sonucunda “ <i>çalışanların çevresel sürdürülebilirlik ile ilgili yatırımın öneminin farkında oldukları ve işletmelerin de bu konuda faaliyetler yürüttükleri</i> ” ortaya koyulmuştur (Poyraz ve Türkün Kaya, 2018:17).	International Journal of Contemporary Tourism Research
Bahar ve Çelik İlal, 2019	“An evaluation on sustainable tourism demand: The case of Muğla, Turkey”	Çalışmanın sonucunda sürdürülebilir turizm uygulamalarının turizm talebini olumlu yönde etkilediği ortaya koyulmuştur (Bahar ve Çelik İlal, 2019:370).	Journal of Tourism Theory and Research
Güneş vd., 2020	“Yerel Halkın Sürdürülebilir Turizme Yönelik Tutumu: Fethiye Örneği”	Çalışmanın sonucunda “ <i>yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişmesine yönelik algıladıkları ekonomik fayda faktörüne yüksek seviyede bir katılım gösterirken sosyal maliyet faktörüne ise düşük seviyede katılım</i> ” göstermiş oldukları ortaya koyulmuştur (Güneş vd., 2020:201).	Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi
Ön Esen vd., 2020	“Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Datça Badem Çiçeği Festivali”	Çalışmanın sonucunda festivale katılan ziyaretçilerin Datça’ya yönelik sürdürülebilirlik algılarının “ <i>sosyo-ekonomik</i> ”, “ <i>yönetse</i> ” ve “ <i>çevresel</i> ” olmak üzere üç boyut olduğu tespit edilmiştir (Ön Esen vd., 2020:1206).	Journal of Tourism and Gastronomy Studies

Kaynak: Tablo, yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4 değerlendirildiğinde Muğla ili ve ilçeleri üzerine yapılan sürdürülebilir turizm ile ilgili uygulama ve faaliyetlerin olumlu etkisinin olduğu, bu tür çalışmaları yerel halkın desteklediği ve yaşam kalitesini artırdığı, çevresel, ekonomik ve sosyal açıdan olumlu etkilerinin olduğu söylenebilir.

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Turizm konusunda başta ilçeleri ve beldeleri olmak üzere marka olan Muğla özellikle kitle turizmi ile ön plana çıkmaktadır. Ayrıca sahip olduğu turistik değerleri sayesinde yılın 12 ayı yapılabilecek tüm turizm faaliyetleri için oldukça elverişli bir destinasyondur. Coğrafi konumu, iklim özellikleri, köklü tarihi ve kültürel değerleri, eşsiz doğal güzellikleri, verimli toprakları ve coğrafi işaretli ürünleri sayesinde genel olarak doğa temelli turizm türleri, kültür turizmi, sağlık turizmi ve türleri, sportif turizm türleri, yayla turizmi, gastronomi turizmi, deniz ve yat turizmi türleri için oldukça ideal bir kenttir (Tablo 2 ve Tablo 3). Ayrıca her yıl ulusal ve uluslararası festivallere ve etkinliklere ev sahipliği yapan, UNESCO Dünya Miras listesindeki değerleri, sakin şehirleri ve mavi bayraklı plajları ile turizm konusunda kendisini ispatlamış bir destinasyondur. Bu bağlamda turizmin Muğla ilinin ekonomisi içerisinde önemli bir yer tuttuğu fakat doğal çevre başta olmak üzere yerel halkı ve sosyal yaşamı olumsuz yönde etkilediği dikkate alındığında tüm bu turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir şekilde yönetilmesinin ve uygulanmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Kırıkcı ve Göktaş Kulualp (2021:90) planlı davranış teorisinin akıl, mantık ve planlama ile bağlantılı olduğunu belirtmektedir. Demirağ vd. (2022:430) bir destinasyonu seyahat etme niyetinde destinasyona yönelik tutumun, öznel normun ve algılanan davranışsal kontrollerin önemli belirleyicisi olduğunu ortaya koymuştur. Literatürde Muğla üzerine sürdürülebilir turizm ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişimini desteklediği (Biçici, 2013), otel işletmelerinde çalışanların çevresel sürdürülebilirliğin önemini farkında olduğu (Poyraz ve Türkün Kaya, 2018), sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin turizm talebine olumlu etkisinin olduğu (Bahar ve Çelik İlal, 2019) görülmektedir (Tablo 4). Bu bağlamda Birleşmiş Milletlerin insanların yaşam kalitesini artırmak için 2030 yılına kadar eylem çağrısı yaptığı 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında doğrudan turizmi belirttikleri hedefleri doğrultusunda Muğla iline turizm konusunda şu öneriler sunulabilir.

Hedef 8 “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme”

Turizm sektörü emek-yoğun özelliğinden dolayı özellikle işsizlik sorununun çözülmesinde önemli olan istihdam yaratıcı bir sektördür (Akın vd., 2012; Kılıç, 2014; Şit, 2016). Fakat turizm sektörü mevsimsel özelliğinden dolayı mevsimlik çalışan işletmelerde sezon sona erdiğinde çalışanların çoğunun işten çıkarılması çalışanlarda iş

güvensizliğine neden olmaktadır (Akpulat, 2020:186). Örneğin turizm işletmelerinden biri olan konaklama işletmelerindeki çalışma saatlerinin esnek oluşu, iş temposunun yoğunluğu ve müşterilerin beklentilerinin yüksek olması bu sektörün çalışanlarının hem uzun hem de düzensiz mesai saatlerinde çalışmasına, vardiyalı ve tatil günlerinde de çalışmayı gerektirmesine neden olmaktadır (Yıldırğan vd., 2025:151). Bu doğrultuda Muğla ilinde kitle turizmin ağırlıklı olduğundan dolayı turizmde mevsimsellik sorununun olmasının turizm çalışanlarının çalışma motivasyonlarını da etkilediği söylenebilir. Sezonluk çalışma koşulları ve iş garantisinin olmaması gibi durumlar nitelikli çalışanların bu sektörden ayrılmasına neden olabilmektedir. Bu yüzden turizm işletmecilerinin ve yöneticilerin turizm planlamasını yaparken bu sorunu çözmeye yönelik stratejiler geliştirmeleri oldukça önemlidir.

Hedef 12 “Sorumlu Tüketim ve Üretim”

Turizm çevreyi kirlilik ve gürültü ile tahrip etmekte, çarpık yapılaşmaya, altyapının düzensiz ve sistemsiz olmasına neden olmakta ayrıca tüketim yoluyla da insanlar üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır (Barakazı, 2019:138). Öztürk vd. (2018:17) turizm sektöründeki enerji tüketiminin özellikle otellerdeki ve restoranlardaki ısıtma, sıcak su kullanımı ve aydınlatma da en büyük paya sahip olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda turizm işletmeleri içerisinde başta konaklama işletmeleri olmak üzere ciddi üretimin ve tüketimin olduğu dikkate alındığında bu alanda ciddi düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Özellikle turizm işletmeleri daha yapım aşamasında çevreye duyarlı şekilde inşa edilmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanması, suyu tasarruflu şekilde kullanması, üretimin ve tüketimin her alanda ve aşamada sorumlu ve başta doğal çevre olmak üzere duyarlı olmasına önem verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda turizm işletmelerinin düzenli olarak denetlenmesi önem arz etmektedir. Ayrıca turizm işletmeleri özellikle konaklama işletmeleri tesis bünyesinde sürdürülebilirlik ile ilgili bir departman oluşturabilir. Çünkü Kültür ve Turizm Bakanlığının 22.07.2025 tarihli verilerine göre Muğla ilinde “Basit Konaklama” belgesine sahip 2157, “Turizm İşletme Belgesi” ne sahip 839, “Turizm Yatırım Belgesi” ne sahip 71 ve “Kısmi Turizm İşletmesi” belgesine sahip 11 olmak üzere toplam 3078 tane konaklama işletmesi bulunmaktadır (KTB, t.y.a.). Bu yüzden çöp ve atık yönetimi, kimyasal yönetimi, su tasarrufu ve yenilenebilir enerji kullanımı başta olmak üzere bu konulara dikkat edilmesi ve çalışanlara çevre ve sürdürülebilirlik ile ilgili eğitimlerin verilmesi önem arz etmektedir.

Hedef 14 “Sudaki Yaşam”

Turizm sektöründe su, içme suyundan, genel kullanım ve rekreasyonel faaliyetlere kadar birçok alanda kullanılmakta, turizmin su kaynakları üzerinde de olumsuz etkileri bulunmaktadır (Özgeriş ve Karahan, 2021:103). Muğla ilinde de özellikle konaklama işletmelerinin ağırlıklı olarak deniz, göl ve akarsu kenarlarında ya da yakın bölgelerde kurulmuş olduğu dikkate alındığında suyu ve su altındaki ve üstündeki canlıların yaşamını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Turizm faaliyetlerinin kirliliğe ve gürültüye neden olduğu ve bu durumun da sudaki yaşamı olumsuz yönde etkilediği ortadadır. Turizm faaliyetleri gerçekleştirilirken bu konuya önem verilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak Muğla ilinde turizm sektörünün ekonomi içerisinde önemli bir yer tuttuğu ve ciddi bir talebin olduğu ortadadır. Fakat bu turizm faaliyetlerinin ve uygulamalarının sürdürülebilir şekilde uygulanmadığı ve yönetilmediği durumda geri dönüşü neredeyse imkânsız olan başta doğal çevre olmak üzere ciddi sorunlar oluşturacağı ön görülmektedir. Bu noktada tüm turizm paydaşlarının bu konuya ciddi önem vermesi sınırlı doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanılmadığında tükeneyeceğinin bilinmesi gerekmektedir. Bu durumun engellenebilmesi için sürdürülebilir turizm kriterleri dikkate alınarak turizm faaliyetlerinin uygulanması gerekmektedir.

Bu çalışmanın kısıtlarından biri veri için sistematik taramanın yalnızca “Google Akademik” veri tabanında yapılmasıdır. Fakat gelecekteki çalışmalarda “Web of Science” ya da “Scopus” gibi uluslararası veri tabanlarının da kullanılması önerilebilir. Ayrıca bu çalışmada Türkiye’de en çok turist çeken destinasyonlardan biri olan ve doğal güzellikleri, tarihi ve kültürü ile ön planda olan Muğla ili ele alınmıştır. Fakat gelecekteki çalışmalarda başka destinasyonlar da ele alınabilir. Ayrıca bu çalışmada Muğla bir bütün olarak ele alınmıştır fakat Muğla’nın ilçeleri ve beldelerinin önemli birer turizm destinasyonu olduğu düşünüldüğünde bunların her birisi ayrı ayrı ele alınıp değerlendirmeler yapılabilir ve öneriler sunulabilir. Muğla ilindeki turizm işletmelerinin sürdürülebilirlik konusuna ne kadar önem verdiği ve uyguladığı nitel yöntemlerle ölçülüp analiz edilebilir.

Kaynakça

Akın, A., Şimşek, M. Y. ve Akın, A. (2012). Turizm sektörünün ekonomideki yeri ve önemi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 4(7), 63-81.

- Akpulat, N. A. (2020). Turizm öğrencilerinin iş güvencesizliği ve kariyer iyimserliğinin turizm sektörü algısını etkilemesi üzerine bir araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 170-190. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.629731>
- Bahar, O. (2003). Kitle turizminin çevre üzerindeki olası etkileri: Bodrum örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 150-158.
- Bahar, O. (2008). Muğla turizminin Türkiye ekonomisi açısından yeri ve önemi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 61-80.
- Bahar, O. ve Çelik İlal, N. (2019). An evaluation on sustainable tourism demand: The case of Muğla, Turkey. *Journal of Tourism Theory and Research*, 5(3), 370-379.
- Barakazı, M. (2019). Turistik tüketim ve turizm faaliyetlerinin turizmi tüketmesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 138-149.
- Bayram, A. T. (2018). Planlanmış davranış teorisi çerçevesinde e-spor turizmine katılma niyeti. *Turizm Akademik Dergisi*, 5(2), 17-31.
- Bexell, M. ve Jönsson, K. (2017, January). Responsibility and the United Nations' sustainable development goals. In *Forum for Development Studies* 44(1), 13-29. Routledge. <https://doi.org/10.1080/08039410.2016.1252424>
- Biçici, F. (2013). Datça yerel halkının sürdürülebilir turizm gelişimine ve turizm işletmelerine yönelik tutumları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 10(1), 19-36.
- Bilgiçli, İ. ve Yıldırğan, R. (2022). Aşırı turizm ve turizm karışıklığı üzerine bir değerlendirme: Çeşme Örneği. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 13(48), 566-586.
- Boluk, K. A., Cavaliere, C. T. ve Higgins-Desbiolles, F. (2019). A critical framework for interrogating the United Nations Sustainable Development Goals 2030 Agenda in tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 27 (7), 847-864. <https://doi.org/10.1080/09669582.2019.1619748>
- Carlsen, L. ve Bruggemann, R. (2022). The 17 United Nations' sustainable development goals: A status by 2020. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 29(3), 219-229. <https://doi.org/10.1080/13504509.2021.1948456>
- Cittaslow Türkiye, (t.y.). Cittaslow Türkiye Ağı. Erişim Tarihi: 22.06.2025. <https://cittaslowturkiye.org/tr/uye-kentler/>
- Çelik İlal, N. ve Yılmaz, E. (2023). Yerel halkın sürdürülebilir turizme yönelik algılarının sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında değerlendirilmesi: Köyceğiz örneği. *Turizm Akademik Dergisi*, 10(2), 163-177.
- Demirağ, B., Çavuşoğlu, S., Dağ, K. ve Paksoy, S. (2022). Elektronik ağızdan ağıza iletişimin turizm destinasyon seçimi üzerindeki etkisi: planlı davranış teorisi bağlamında bir inceleme. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 421-435.
- Erten, S. (2002). Planlanmış davranış teorisi ile uygulamalı öğretim metodu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(2), 217-233.

- Güneş, E., Alagöz, G. ve Uslu, A. (2020). Yerel halkın sürdürülebilir turizme yönelik tutumu: Fethiye örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 201-215. <https://doi.org/10.37847/tdtad.804408>
- Hazarhun, E. ve Tepeci, M. (2018). Coğrafi işarete sahip olan yöresel ürün ve yemeklerin Manisa'nın gastronomi turizminin gelişimine katkısı. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(Ek1), 371-389.
- Jones, P., Hillier, D. ve Comfort, D. (2017). The sustainable development goals and the tourism and hospitality industry. *Athens Journal of Tourism*, 4(1), 7-18. <https://doi.org/10.30958/ajt.4.1.1>
- Kaypak, Ş. (2012). Ekolojik turizm ve sürdürülebilir kırsal kalkınma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 11-29.
- Kılıç, Y. (2014). Turizm sektörü istihdamının eğitim durumu ve insan gücü planlaması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 419-436.
- Kırıkcı, S. ve Göktaş Kulualp, H. (2021). Planlı davranış teorisi çerçevesinde akademisyenlerin kongre turizmine katılma niyetlerinin belirlenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(41), 79-95. <https://doi.org/10.35343/kosbed.903190>
- Kurnaz, H. A. ve İpar, M. S. (2020). Yavaş şehir Akyaka'da aşırı turizm olgusunun esnafın bakış açısıyla değerlendirilmesi. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 2(1), 39-55.
- Kutluk Bozkurt, A. (2018). *Planlanmış davranış teorisi kapsamında yerli Y kuşağının destinasyon tercihlerinde davranışsal niyetlerinin belirlenmesi (Antalya örneği)* (Doktora tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Marangoz, M. ve Karadağ, L. (2017). Sürdürülebilir turizm açısından alternatif turizmin önemi: Marmaris örneği, *Turizm Akademik Dergisi*, 4 (2), 29-40.
- Mavi Bayrak, (t.y.). *Mavi Bayrak Türkiye*. Erişim Tarihi: 22.06.2025. <https://www.mavibayrak.org.tr/turkiye/anasayfa.aspx>
- Mercan, Ş. O. ve Üzülmüş, M. (2014). Coğrafi işaretlerin bölgesel turizm gelişimindeki önemi: Çanakkale ili örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(2), 67-94.
- Muğla Mülkî İdare İl Haritası. <https://www.harita.gov.tr/urun/mugla-mulk-idare-il-haritasi/355> Erişim Tarihi:21.06.2025.
- Nebioğlu, O. ve Kalıpçı, M. B. (2020). Planlı davranış teorisi ve turizm üzerine yapılan uluslararası yayınların bibliyometrik analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-14.
- Ön Esen, F., Yüksel, F. ve Kılıç, B. (2020). Sürdürülebilir turizm kapsamında Datça Badem Çiçeği Festivali (Datça Almond Festival within The Scope of Sustainable Tourism) *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(2), 1206-1221. <https://doi.org/10.21325/jotags.2020.604>

- Özer, L., Kement, Ü. ve Gültekin, B. (2015). Genişletilmiş planlanmış davranış teorisi kapsamında yeşil yıldızlı otelleri tekrar ziyaret etme niyeti. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 33(4), 59-85. <https://doi.org/10.17065/huiibf.08815>
- Özgeriş, M. ve Karahan, F. (2021). Turizm alanlarındaki rekreasyonel su kaynaklarının sürdürülebilirliği ve sakin şehir politikaları: Uzundere (Erzurum) örneğinde bir değerlendirme. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11(1), 103-117.
- Öztürk, H.K., Öztürk, H.M. ve Dombaycı, Ö. A. (2018). Turizm sektöründe enerji tüketimi ve enerji tasarruf olanakları. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 17-28.
- Polat, E. (2017). Turizm ve coğrafi işaretleme: Balıkesir örneği. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 17-31.
- Poyraz E. ve Türkün Kaya B. (2018). Turizm sektöründeki çevresel sürdürülebilirlik yatırımlarının finansmanı, Muğla ili örneği, *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 2(2),11-19, doi: 10.30625/ijctr.443599
- Şit, M. (2016). Türkiye’de turizm sektörünün istihdama katkısı. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 101-117.
- Trupp, A. ve Dolezal, C. (2020). Tourism and the Sustainable Development Goals in Southeast Asia. *Austrian Journal of South-East Asian Studies*, 13(1), 1-16.
- Türk Patent ve Marka Kurumu, (t.y.). *Muğla İli Coğrafi İşaretli Ürünleri*. Erişim Tarihi: 22.06.2025. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/liste?il=48>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü- KTB, (22.06.2025). 2024/2023 *Karşılaştırma*. Erişim Tarihi: 22.06.2025. <https://mugla.ktb.gov.tr/TR-366223/20242023-karsilastirma.html>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı- KTB (t.y.a). *Bakanlık Belgeli ve Bakanlığa başvurusu olan tesisler*. Erişim Tarihi: 22.07.2025. <https://www.ktb.gov.tr/genel/searchhotelgenel.aspx?lang=tr>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü- KTB, (t.y.b). *Dünya Miras Listesinde Muğla*. Erişim Tarihi: 22.06.2025. <https://mugla.ktb.gov.tr/TR-155825/dunya-miras-listesinde-mugla.html>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü- KTB, (t.y.c). *Turizm aktiviteleri*. Erişim Tarihi: 22.06.2025. <https://mugla.ktb.gov.tr/TR-271018/turizm-aktiviteleri.html>
- T.C. Muğla Valiliği, (16.03.2021). *Dört mevsim turizm olanaklarıyla Muğla*. Erişim Tarihi:22.06.2025. <http://www.mugla.gov.tr/dort-mevsim-turizm-olanaklariyla-mugla>
- T.C. Muğla Valiliği, (14.09.2023a). *Tarihçe ve Genel Bilgiler*. Erişim Tarihi:21.06.2025. <http://www.mugla.gov.tr/tarihce-ve-genel-bilgiler>
- T.C. Muğla Valiliği, (14.09.2023b). *Coğrafi ve fiziki bilgiler*. Erişim Tarihi:21.06.2025. <http://www.mugla.gov.tr/caografi-ve-fiziki-bilgiler>
- UNDP (t.y.). *The SDGS in Action. What are the Sustainable Development Goals?* Erişim Tarihi: 01.07.2025. <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>

- UN Sustainable Development Goals, (t.y.). *Take action for the Sustainable Development Goals*. Erişim Tarihi: 02.07.2025. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>
- Vatansever Deviren, N. ve Yıldız, O. (2017). Coğrafi işaretlerin bölgesel turizm açısından değerlendirilmesi: Muğla örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 62, 511-523. Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7118>
- Yayla, E. (2022). *Planlanmış davranış teorisi açısından akıllı turistlerin destinasyon seçim niyetlerinin belirlenmesi: Kapadokya örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Nevşehir.
- Yıldırğan, M. S., Arıcı, E. ve Batman, O. (2025). Konaklama sektöründe çalışanların iş ve aile yaşamı dengesi: Karşılaşılan zorluklar ve çözüm önerileri. Ünal, A., Örgün, E. ve Çilesiz, E. (Editörler) *Turizm ve Destinasyon Araştırmaları X* (içinde 151-169). Paradigma Akademi Yayınları.
- Yıldız, A. (2022). Bir araştırma metodolojisi olarak sistematik literatür taramasına genel bakış. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 367-386. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227366>
- Yıldız, Z. (2011). Turizmin sektörünün gelişimi ve istihdam üzerindeki etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(5), 54-71.
- Yurtsal, K. (2019). Türkiye’de sürdürülebilir turizm. *Sivas Interdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi*, (4), 61-70.
- Yücel, B. ve Ertin, G. (2019). Muğla kentinin kültür turizmi potansiyeli. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 99-112.
- Yüksel, F., Ön Esen, F., Kılıç, B. ve Akçay, S. (2020). Paydaşların gözüyle Yavaş Şehir Akyaka’da aşırı turizm. *Turizm Akademik Dergisi*, 7 (1), 257-268.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul onayına gerek duyulmamıştır.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışma iki yazarın katkısı ile hazırlanmıştır.

1.Yazar: % 50

2.Yazar: % 50

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışmanın yazarlar arasında veya herhangi bir kurum kuruluş ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.